Pest'a, Vineri, 1. dec., 19. nov., 1871. **Nr. 116—584.** Anulu alu patrulea MDCCCLXXI.

Locuinti'a Redactorului
si
Cancelari'a Redactiunii
e in
Strat'a tragatoriului [Lövészutcza], Nr 5.
Scrisorile nefrancate nu se voru primí decatu numai de la corespundintii regulari ai „Federatiunii." Articolii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esí Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretiulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 3 fl. v. a
Pre siese lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu intregu . 12 „ „ „
Pentru Romani'a:
pre a. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „
Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taxa'a timbrale pentru fiesce-care publicatiune separatu. In locu deschisu 20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Desmintîre.

In Nr. 89 d'in 7/19. nov. 1871. „Telegrafulu Romanu" Correspundintele Y. d'in Pest'a, in articlulu cu dat'a d'in Alb'a-Iuli'a, 10. nov. a. c. dîce:

„candu d'in isvoru directu suntemu informati, cà insu-si Redactorulu „Federatiunei" s'a esprimatu innaintea mai multoru-a, precum cà de-sî i pare reu pentru publicarea acellei correspundintie, dara acést'a a venitu d'in partea unui barbatu — protopopu neunitu d'in Sabîiu — care stà in fruntea trebiloru besericesci, aprope de Metropolitulu atacatu, prin urmare acellu-a are d'a respunde pentru invectivile cuprinse in acea correspundintia."

Vediendu acésta assertiune, precum si demn'a indignatiune espressa in „Dechiaratiunea" d'in Nr. 90 „Telegr. Rom." a Preastimatului D. protop. Ionu H a n n i a, me semtiu detoriu a dechiará si eu la rondulu meu, cà Onorab. D. H a n n i a nu este autorulu, neci tramitietoriulu correspundintiei d'in cestiune, publicata in Nr. 106 „Fed.", ba dechiaru cà de candu me occupu pre terrenulu diurnalisticu, cá Redactoru, n'am avutu onorea d'a primí neci macaru una singura data de la D. H a n n i a vre una scrisore, neci chiaru privata, cu atâtu mai pucinu vre una corespundintia, — prin urmare n'am potutu dîce, neci c'am dîssu cuvintele (relativu la protopopulu d'in Sabîiu) cuprinse in correspundinti'a d'in „Telegr. R." Assertiunea resp. dara este insinuatiune tendentiosa si scornitura malitiosa.

Publiculu romanescu scie cà eu, cu doue occasiuni, in doue processe de pressa, ce avusemu, intre altele mai multe, innaintea Curtii juratiloru d'in Pest'a, am refusatu cu persistintia, a spune numele autoriloru articliloru incaminati; cum dara asiu poté spune numele correspundintiloru mei, espunendu-i la persecutiuni si neplaceri? Acest'a nu am facutu si nu voiu face pre câtu timpu voiu fi Redactoru.

Asupr'a correspundintiei d'in cestiune am vorbitu cu D. cav. Ionu P u s c a r i u, consiliariu la Curi'a reg. fiindu de facia si D. deputatu Lazaru I o n e s c u, sè spuna D. cav. Puscariu, — cà-ci isvorulu cellu directu allu correspundintiei d'in „Telegr. R." nu pote fi altulu decâtu numai Dsa — sè spuna D. dep. Laz. Ionescu, de am pronunciatu eu cuvintele „unui barbatu — protopopu neunitu d'in Sabîiu — care stà in fruntea trebiloru beser. aprope de Metropolitulu," cari sunt totu atâtea scornituri.

Atât'a inse trebue sè observu, cà dd. activisti, gatraniti, precum sunt, pentru cà li s'a trasu dunca preste socotelle — au inceputu in desperatiunea loru, a luá recursu si la mintiuni, improscandu cu tina in toti acei-a, cari se paru a li sta in callea neastemperatei porniri spre nu sciu, ba neci ei nu sciu, ce felu de activitate inca nedefinita, — ceea ce s'a doveditu si d'in falsele assertiuni relativu la procederea comitetului ad hoc d'in Sabiiu, etc. si ceea ce nu li face onore.

Pest'a, 18/30 noemvre, 1871.

A l e s s a n d r u R o m a n u, R e d.

Pest'a, 18/30. nov., 1871.

Organisatiunea judecatorieloru, in ceea ce privesce numirile pentru osebitele graduri de functiune, innaintedia cu pasi repedi si se spera cà diuariulu officiale va poté in 10—20. decemvre, a. c. publicá list'a numitiloru. Nu potemu scí ce resultatu va avé remonstratiunea corpului deputatiloru romani facuta la D. ministru de justitia, atât'a am intielessu, cà in list'a deregatoriloru pentru celle doue judecatorîe d'in comitatulu Aradului au successu a se mai trece vre o doi romani, dar' acestu resultatu este d'a se attribuí incordateloru staruintie a le unoru barbati rom. de influintia d'in acellu comitatu, precum si unoru negotiari de concessiuni imprumutate, — deci cu tota remonstratiunea nu avemu, — o repetîmu — neci una sperantia d'a se respectá dupa dreptate si ecuitate interessele poporului rom. Acésta necredintia a nostra, — a fara de purcederea de pàna acum a Dlui Bittó, despre care se pote dîce „vestigia terrent" — o mai potemu illustrá cu unu faptu prea caracteristicu, intemplatu cu occasiunea, candu deputatiunea Nasaudeniloru, mersese atâtu la D. Andrassî câtu si la D. Bittó, spre a li esprime multiumirea pentra cà nu se luà districtului tribunalulu, si totodata a li adressá rogarea d'a se luá cu occasiunea numiriloru de essessori, etc., in consideratiune si momentulu de natiunalitate. D. Bittó observà cà dumnealui cauta numai la cualificatiune, éra D. Andrassî reflectà deputatiunii, cà nu atâtu cualificatiunea, câtu mai vertosu sentiemintele politice sunt pentru dsa attributele unui bunu functiunariu! Assemenea lucru s'a facutu si alta data („Gutgesint-ulu nemtiloru) se face, dar' nu se spune, cellu pucinu n'ar trebuí sè se spuna candu e vorb'a de justitia in statu emineminte constitutiunalu, cum se afirma cà este regatulu lui Stefanu poreclitu de santu. Repausatulu Eötvös au aplicatu si ellu cu multa consecintia acea funesta massima polîtica, numindu unu cârdu intregu de professori mai multu d'in considerantele sentieminteloru polîtice, decâtu alle capacitàtii, ba au destituitu pre cei bine cualificati, inlocuindu-i cu de cei cu protectiuni si pre cei natiunali (nemagiari) cu de cei recumendati a fi magiaroni séu chiaru cu magiari, precum s'a intemplatu cu professorii de la gimnasiulu d'in Neusoltiu (Beszterce-bánya) firesce cu scopu d'a innebusí slavismulu si de a respandí radiele celle luminose alle magiarismului. Ddieu sè-lu erte pre Eötvös! peccatulu au fostu si este allu sistemului care se sustiene cu forti'a si se urmedia cu consecintia rigorosa. Va venì timpulu de se va inlaturá si acestu sistemu falsu, care magiarisatorii l'a invetiatu de la germanisatori, maestri si modellu allu loru in tote.

Capital'a Belgiei, Brussell'a, fù dîlele trecute centrulu unoru miscàri turbulente, provocate prin numirea lui Decker de locuteninte alu Limburgului. Si a nume Decker e forte tare compromisu in pungasîele financiarie ale cont. Langrand, si estu modu denumirea lui la unu postu atâtu de importante provocà una crise grava pentru intreg'a tiera. Respingundu majoritatea camerei resolutiunea liberaliloru, cari si-esprimu parerea de reu despre denumirea companistului de pungasîa alu lui Langrand, acesti a incepura a combate cu resolutiune partit'a corrupta de la potere Bara, liberalulu deputatu d'in Tournay, interpellà guvernulu in privinti'a denumirii lui Decker. In interpellatiunea sa, liberalulu deputatu illustrà cu colori viue operatiunile contelui pungasiu, la cari a avutu parte activa si fiitoriulu locuteninte alu Limburg-ului.— Dupa ace'a luà cuventulu clericalulu Nothomb, unu consiliariu de administratiune alu cont. Langrand, opintindu-se a aperá drept'a camerei si pre patronulu ei contr'a atacuriloru deputatului Bara. Sub cursulu desbateriloru, afara d'inaintea palatiului se audiáu strigete: „Vieze Bara! Josu cu ministeriulu! Traiesca regele!" Esacerbarea generale se linisci in urma prin ace'a, cà Decker si-a datu demissiunea, carea si fù primita de regele.

Camer'a representantiloru Ungariei.

S i e d i n t i'a d e l a 27. n o e m v r e, 1871.

Presiedintele Paulu S o m s s i c h deschide siedinti'a la 10 ore a. m. D'intre ministri sunt de facia: Pauler, Szlávy, Lónyay, Tóth si Bittó.

Conformu usului de pàna acum, mai inainte de tote ar' trebuì sè se cetesca si verifice processulu verbalu d'in siedinti'a precedenta, dar' nefiindu inca gat'a, presiedintele anuncia, cà se va verificá in decursulu siedintiei.

Presiedintele anuncia apoi mai multe petitiuni, cari, d'impreuna cu petitiunile presentate de Ios. Madarász si Franciscu Házmán se tramittu comissiunii petitiunarie, respective celei financiarie.

Vicentiu B a b e s i u interpelleza pre ministrulu de financie, respective pre intregu ministeriulu, daca are cunoscintia despre trist'a impregiurare, cà in Banatu, in tienuturile de langa Muresiu, domnesce mare lipsa de bucate asié incâtu este de temutu, cà in decursulu iernei se va poté nasce chiaru si fomete? Daca are cunoscintia, apoi cugeta dlu ministru de financie, a face despusetiunile necessarie, spre a evitá fometea ce amenintia? si adeca voiesce Dsa a sistá fàra amenare essecutiunile de dare in acele tienuturi? — Interpellatiunea se va comunicá ministrului de financie.

Ignatiu H a j d u, raportorulu comissiunii petitiunarie, presinta raportulu despre a 49. consemnatiune de petitiuni. Se va tiparí si pune la ordinea dîlei in siedinti'a de sambeta.

Ministrulu pentru comerciu, agricultura si industria, Iosifu S z l á v y, presinta spre desbatere constitutiunale conventiunea telegrafica, inchiaiata in 5. octomvre cu imperiulu germanu si roga camer'a a o deliberá inca in cursulu acestui anu. — Se va tiparí si tramite la sectiuni

Camer'a trece la ordinea dîlei: continuarea desbaterii a supr'a projectului de lege, relativu la casselle domesticale ale juredictiuniloru.

Iuliu S c h w a r z inca este de parerea, cà modulu propusu de ministrulu de financie, in privinti'a casseloru domesticale, nu se pote acceptá, de ora-ce d'in ins'a-si compunerea projectului de lege se vede, cà sunt forte multe juredictiuni, cari mai'cà sunt in stare a-si acoperí inse-le spessele de administratiune. De aici ar' urmá, cá juredictiunile mice si serace sè se desfiintieze si sè se contopesca cu juredictiunile vecine. Oratorele accepta projectulu de resolutiune alu lui Colomanu Tisza, facutu in siedinti'a precedenta.

Desbaterea se intrerumpe prin aparinti'a contelui Iul. C s á k y, notariulu camerei magnatiloru, care aduce projectulu de lege despre venatu, modificatu in mai multe privintie de camer'a magnatiloru. Mass. U e r m é n y i propune a se transmitte indata acestu nuntiu la sectiuni, cà-ci pertracarea lui nu va recere multu tempu si se va poté face si in cursulu desbaterii bugetului. Propunerea se primesce.

Intr'acestea notariulu M i h á l y i aduce processulu verbalu d'in siedinti'a precedenta, care se cetesce si verifica; camer'a se reintorce apoi la ordinea dîlei.

In intielesulu propunerii lui Tisza mai vorbescu Gabrielu V á r a d y si Adamu L á z á r; inse cestu d'in urma accepta propunerea numai sub conditiunea, daca se va mai adauge la ea urmatori'a dispusetiune: „Spessele gendarmeriei d'in Transilvani'a, carea de presinte este centralisata, se voru impartí intre juredictiuni si se voru adauge la bugetulu loru."

Sigismundu P o p u vorbesce contr'a propunerii. Cu privire la spessele gendarmeriei transilvane observa inse, cà acestea voru venì la pertractare cu ocasiunea desbaterii bugetului.

Propunerile se punu la votu, si a lui Tisza, precum si a lui Bethlen se primescu aprope su unanimitate, ér' a lui A. Lázár se respinse.

Ne mai fiindu alt'a la ordinea dîlei, Emericu H u s z á r observa, cà fiindu deputatii ocupati in sectiuni, nu voru avé tempu d'a studiá bugetulu pàna mercuri, dreptu aceea propune cá sè nu se tiena siedintin pàna joi, candu apoi va avé sè se incepa si desbaterea bugetului. — Propunerea se primesce.

Siedinti'a se suspinde pre 10 minute. Dupa redeschidere se cetesce a trei'a ora si primesce definitivu projectulu de lege despre contractualisti, care se tramite apoi camerei magnatiloru.

Siedinti'a se redica dupa 12 ore merid.

Congressulu pressei romane si-terminà in 8/20 noemv. lucràrile sale pentru sesssiunea anului 1871. Publicàmu mai la valle Conclusiunile adoptate de marea maioritate a Congressului, compusa de trei spre-diece diuarie, representandu tote nuantiele partitei natiunale si liberale d'in Romani'a. Aceste conclusiuni sunt precese de unu raportu a supr'a situatinunii tierei, prin care s'a innaintatu in desbaterea Congressului projectulu de conclusiuni, elaboratu de comissiunea alesa d'insulu Congressului si compusa d'in represintantii diuarieloru „Uniunea liberala", „Semenatoriulu," „Foi'a societàtii Romanismulu", „Column'a lui Traianu" si „Romanulu." Unirea pre terrenulu natiunale si liberale a toturoru nuantieloru marei partite de actiune este dara facuta. Callea pre care tote organele de publicitate au a urmá cá

diuarie ale unei a si acelei a-si partite, este insemnata in:

Resolutiunile congresului presei.

I. Nationalitatea, interesele si libertàtile ei trebuie a fi regul'a nóstra de conduita a toturoru-a, in tóte ramurile activitàtii publice si private.

Natiunea romana este complesulu intregului poporu romanu: adeverat'a politica natiunàle nu póte admite asuprirea unei pàrti d'in natiune prin cealalta.

Press'a va luptá dar' pentru realisarea unui guvernamentu romanescu, prin natiune si pentru natiune, intemeiatu pre adeverat'a libertate nationale.

II. Romanì'a facundu parte d'in marea familia latina, press'a va lucrá, prin tóte midilócele de care dispune, pentru intemeiarea celoru mai strinse legature cu natiunile latine d'in Occidinte.

III. Germanismulu amenintia pre facia tierele Dunarei. Press'a va combate cu tarìa ori ce incercare, directa séu indirecta, de colonisare a tierei cu Nemti. De asemenea va luptá cu energìa in contr'a invasiunii sistematice si crescunde a Jidovimei, acésta adeverata antegarda a germanismului.

Press'a va cere aplicarea cu rigóre a legiloru esistinti si luarea de noue si eficace mesure, in interessulu ordinei publice si alu moralei contr'a esploatàrii ce facu Jidovii in Romanì'a si la care este espusa poporatiunea nóstra, mai alesu in comunele rurali.

Press'a va combate societàtile francmasionice d'in Romanì'a, cá funeste toturoru interesseloru nationali.

IV. Concesiunile si intreprinderile la straini sunt funeste interesseloru natiunii romane.

Press'a va combate dar' tote concesunile si intreprinderile la straini. Ea va cere completarea constructiunii càiloru nostre ferate cu intreprinderi prin Remani, si regì'a pentru esploatarea loru.

Press'a va combate concesiunea vamiloru si ocneloru, la straini séu la pamenteni, precum si monopolulu tutunului.

V. Press'a va luptá pentru neaternarea invetiamentului publicu de poterea ministeriale si administrarea lui de càtra unu corpu separatu si alesu — persona juridica — dotatu cu fonduri speciali. Va staruí cá invetiamentulu generale, gratuitu si obligatoriu, sè devina una realitate si sè fie destribuitu int'unu modu proportionale si practicu, astu-felu in câtu sè respunda la tote trebuintiele nostre politice, sociali si economice.

Press'a va cere desfiintiarea institutteloru de educatiunea jesuitica — sacrecoeur si altoru asemine — cari s'au infiintiatu in tiera cu scopu de proselitismu.

VI. Autonomì'a judetiena si comunale, in limitele unitàtii nationale, este una cestiune vitale pentru Romani. Alegerea toturoru magistratiloru judetieni si comunali este unulu d'in dreptnrile fundamentali ale judetiului si ale comunei. Press'a va luptá pentru realisarea loru. Press'a va combate asemenea nou'a impartire teritoriale a Romaniei.

VII. Press'a va cere infiintiarea de banci judetiene si urbane nationali, cá unulu d'in cele mai poternice midiloce pentru emanciparea nostra de esploatare camatariloru.

VIII. Press'a va cere cu staruintia aplicarea legii rurale, relativa la improprietarirea insuratieiloru, protestandu in contr'a ori-carei vendiàri a mosîeloru statului, mai inainte de indeplinirea prescriptiunìloru mentionatei legi.

IX Aperarea tierei este ilusoria fàra inarmarea generale a poporului. Press'a va staruì pentru realisarea ei: ea va cere asemene si introducerea esercitîeloru militare in tote scolele.

X. Pentru asicurarea justitîei, press'a va cere introducerea unei sisteme miste de numire si de alegere a judecatoriloru, pre unu termene otaritu, dupa principiulu dominante in organisatiunea judiciaria d'in Belgi'a.

XI. Press'a va combate ori-ce imposite noue cari nu se intemeiéza pre necesitatea unei imbunetatîri determinate si generalminte recunoscute; va respinge tassele de timbru si de inregistrare, pentru cà nimicescu cu totulu principiulu gratuitàtii justitîei si lovescu mai multu in acele stàri ale societàtii, cari, fiindu mai lipsite de instructiune, sunt mai lesne impilate. Fa va staruí inca pentru desfiintiarea legii beuturelor spirituose.

In fine, press'a va cere revisiunea sistemei esistinte de dàri, d'in puntulu de vedere alu justitîei, alu ecuitàtii si alu egalitàtii.

XII. Press'a va aperá nationalitatea si autochefalì'a beserìcei nostre contr'a incercàriloru d'a o subordiná supremattîei patriarcului de la Constantinopole. Ea va cere imbunetatîrea positiunii materiale si morale a clerului mirenu.

XIII. Press'a va staruí pentru conservarea buneloru relatiuni cu inalt'a Porta, pre bas'a tratateloru nostre. Ea va denunciá ingerinti'a ce se sente in afacerile nostre d'in partea Prusiei.

Noi detorimu toturoru poteriloru una ecuale consideratiune si spre a probá respectulu nostru pentru tote de una potriva, nu potemu tolerá in Romanì'a imixiuni politice, jicnitorie demnitàtii nostre.

XIV. Press'a va combate ori-ce conventiuni pentru jurisdictiunea consularia. Nu conventiuni se ceru intru acést'a, ci simple declaratiuni de renunciare.

Congressulu protesta in contr'a stabilirii, in mai multe d'in orasiele nostre, de noui consuli austro-germani, cari n'au esistatu nici una data, cari n'au nici una ratiune de a a fi, fiindu-cà nu se intemeiza pre nici unu dreptu, ci numai pre toleranti'a arbitraria a guvernului, si a caroru fiintia in tiera nu pote de câtu sè aduca noue complicatiuni in rapoturile nostre publice.

XV. Congresulu pressei declara, cà libertatea electorale libertatea cuventului, libertatea pressei, libertatea intruniriloru, libertatea invetiamentului nationale, dreptulu de petitionare, institutiunea juriului, sunt punctele cardinali, pre cari se redîma edificiulu nostru politicu.

Aceste resolutiuni s'au votatu in totale, in siedinti'a congressului pressei romane de la 8(20) Noemvre, 1871.

Emiliu Costinescu,
represintantele diuariului „Romanulu."
Al. D. Holbanu,
represintantele „Uniunii liberale" d'in Iasi.
George Missailu,
represintantele „Gazetei de Bacau."
Cesaru Boliacu,
represintantele „Trompetei Carpatiloru."
Alesandru Lupascu,
represintantele „Semenatorului" d'in Barladu.
V. Al. Urechia,
represintantele diuariului „Informatiunile."
Pr. Gr. Muscelénu,
represintantele foiei „Beseric'a-Romana."
N. T. Orasiénu,
represintantele diuariului „Daraculu."
G. Dem. Teodorescu,
represintantele diuariului „Ghimpele."
Ion Pandravu,
represintantele diuariului „Asmodeu."
Ales. Lazarescu,
represintantele „Informatiuniloru de Galati."
Dr. Dumitrescu Severenu,
reprasintantele „Gazetei medico-chirurgicale."
M. Nerone Popp.
represintantele „Opiniunii publice."

Comitatulu Cetàtii-de-balta, in noemv. 1871.

In prima-ver'a anului curinte unu docinte amintise in in acestu diurnalu, cà magiarii d'in comitatulu nostru se incercara d'in banii sioseleloru comitatense a infiintiá in miserabilulu satu D.-Santu-Martinu una scola magiarisatoria; éra unele cercuri curatu romanesci a le lasá inca vre-o câte-va decenie isolate, si prin drumurile ne amblabile separate de tota lumea civilisata, — totu cu acea ocasiune, acelu docinte la indemnulu si cu consentiulu toturoru romaniloru si-redicà vocea in contr'a acelei curse atâtu de periculose.

Noi cugetàmu a fi la locu, a mai relevá acéstu objectu de atât'a ponderositate pentru intréga proporatiune a comitatului.

Se dice, cà ministeriulu magiaru aru fi respinsu de-o-cam-data conclusiunea infiintiàrii, éra approbarea acelei-a ar' fi conditiunatu-o de la convoirea intregei poporatiuni a comitatului.

Noi nu scimu in câtu este adeveratu acestu „on. dit" ce'a ce este inse fapta necontestabila e: cà unii judi de sclavi (cum se numescu in limb'a ungaresca) cu ocasiunea tienerei raporturiloru semi-lunari ascultandu pre representantii comuneloru — judii si notarii — daca s'aru invoí comunele cá d'in banii sioseleloru atâtu de dorite, sè se infiintieze in miserabilulu satu D.-St.-Martinu una scola magiarisatoria; éra acei-a toti in unanimitate respundiendu cu „ba" — unulu d'intre acesti judi de sclavi a indrumatu — se intiellege cà pre langa amenintiàri cu gesturi asiatice — pre judi, cá in comune sè tiena adunàri, unde ascultandu pre fiesce-care locuitoriu — suffrage universel, — respunsulu cu „da" séu „ba" sè-lu scria in protocolu.

Findu noi d'in capulu locului securi, cà fiesce-care omu de omenìa nu va avé multu a se cugetá, spre a respunde cu „ba" — amu aflá de prisosu a mai vorbí despre acestea adunàri; totu-si inse cunoscundu prea-bine apucaturele de cari se servescu si s'au servitu acesti domni judi de sclavi si cu alte ocasiuni, — cugetàmu a nu fi indiscreti candu facemu atenti pre toti preutii, docentii, judii si alti intelligenti la scopulu acestui suffragiu universalu, precum si la urmarile funeste ce le ar' aduce acésta scola magiarisatoria. Rogàmu dara pre fiesce-care romanu bine sentîtoriu a se ferí de acésta cursa pentru romani atâtu de periculosa, éra pentru intrég'a poporatiune a comitatului atâtu de daunatiosa.

Acesti magiari intru atâtu sunt de orbi in speculatiunile loru infernale, câtu nece atât'a potu vedé, cà dieu in acestu satu miserabilu 2—3 professori cu 10—15 eleri nece quartire aru poté aflá, — ba mergu si mai departe si si-dáu ostenéla a cascigá pentru acésta Siberia a comitatului si unu tribunalu!

Noi, cari cu mai multi amploiati stàmu in relatiuni amicabile, amu intiellesu, cà nece de presinte, pucinii amploiati ce se afla in acelu satu tinosu, nu capeta quartire; ba unii sunt siliti — cu periclitarea sanetàtii —

FOISIÓRA.

Georgiu Lazaru

si

Scol'a Romana.

Discursu de receptiune pronunciatu de dlu P. Poenaru, in siedinti'a de la 8/20. sept. a Societàtii academice romane.

(Urmare*)

Dupa istoria, juditîosulu naratoriu treceá in critic'a moravuriloru, unde gaseá unu campu intinsu de a moralisá, acolo nu crutiá nici o fapta neomenosa, d'in barbarìele privilegiatiloru de pre atunci, o atacá in frunte, si o incarcá, de epigrame cu indrasnel'a ce i inspirá geniulu.

Unu specimenu de asemenea critica moralisatoria gasimu in preceptele lui Lazaru d'in opuscululu susu citatu, unde cetimu la pagin'a 51:

„Vorbirea a multoru limbe nu este de atât'a pretiuire vrednica, precum facu unii de punu tota crescerea fiului seu intru invetiarea limbei grecesci si frantiuzesci, fàra mai tare sè ingrigesca parintii a adap'a sufletulu si mintea fiului seu celui inca nevinovatu, cu adeveratele sciintie, prin cari se voru luminá poterile lui cele sufletesci, cá sè capete temeiurile intieleptiunei, care preste tota callea vietiei lui, lu voru petrece cu norocire.

„Asié dara sciintiele adapatorie de intieleptiune trebuie sè invetiàmu, care si in limb'a maicei nostre potemu face, unde prin orenduelele celoru mari s'au deschisu scole. Apoi de ne ingaduie timpulu, potemu si alte limbe invetiá, cà e frumosu lucru; éra nu cá cum numai invetiarea limbeloru aru fi una singura medilocire de a se face cine-va pre sine procopsitu."

Si éra la pagin'a 53 cetimu urmatoriele:

„Multi d'intre domnisiorii cei tineri, cari prin alte tierre se tramitu sè caletoresca pentru procopsela, aducu a casa obiceiurile d'in afara, mode de imbracaminte, amblatura stramba, vorbitura multa si fàra socotela; apoi totu-si unii i tienu de omeni luminati si slabitiunile strainiloru le socotescu a fi mai pretiuite, de câtu modestì'a séu smereni'a cea tierranésca."

Asiè cu magì'a inspiratiunii sale totu-d'a-una viua si infocata, Lazaru faceá sè petrunda vorbirea sa in reruuchii ascultatoriloru, incantati cà audiáu vibrandu sunetele limbei cu cele mai profunde espressiuni in differite cunoscinte scientifice si filosofice.

D'in dî in dî scól'a lui Lazaru prindeá radecine. Scolarii se indulcisera a urmá, fàra precurmare, prelectiunile ce le facea invetiatulu professore si dupa ce se preparara cu invetiaturele preliminarie in gramatica, geografia, aritmetica si desemnu, inaintara succesivu la studiele speciali de filosofia si de matematica, cu aplicatiunea acestei d'in urma la radicarea de planuri topografice si la differite constructiuni mecanice.

In cursu de cinci ani multi d'in junii romani se distinsera cu solide cunoscintie cá ingineri, cá professori, intre cari memoràmu aici cu onóre pre repausatulu Teodoru Paladi: elu antâi-a-si data fù care introduse metod'a lancasteriana in scólele romanesci pentru classele primarie, cu table tiparite in limb'a nationala; éra intre cei mai eminenti s'a incununatu cu osebite merite de sciintia si de sentiemente patriotice, genialulu poetu si literatoru distinsu Ioanu Eliade care, cá professore in scól'a lui Lazaru, a fostu celu mai energicu alu seu secundante, apoi, continuandu si intemeiandu principiele romanesci ale nemuritoriulu invetiatoriu, illustrà limb'a nationala cu variele productiuni litterarie cu cari se glorifica asta-di Romanimea.

Pre candu Lazaru ajunsese a infocá animele toturoru celoru ce avusesera fericirea a se adapá d'in sorgintea sciintiei, ce elu faceá sè petrunda in spiritulu loru, pre intieleslu curatu alu limbei materne, una voce resuná d'in adunculu suspineloru poporului, ce de multu timpu gemeá sub jugulu despotismului fanarioticu, vocea infocata a gloriosului barbatu Tudoru Vladimirescu, in alu carui peptu ardeá sacrulu focu alu dorului de patria. Acea voce potinte buciumá in audiulu romaniloru, desceptarea loru la simtiulu nationale.

Poporulu intregu scuturandu-se d'in amortîrea in care zaceá, respunse cu vigore la apellulu liberatorelui seu.

Atunci si elevii lui Lazaru, cari invetiasera de la el a cunosce vocea patriei, alergara la chiamarea ei. Scól lui deveni focariulu d'in care schintelá entusiasmulu patrioticu.

Inim'a lui Lazaru saltá de satisfactiune, cà vedeá realisate dorintiele sale de desceptarea Romaniloru, si venit la maturitate fructele ce aveá ei sè culega d'in patriotice le doctrine ale scolei sale.

Esclamarea ce facura in faci'a lumei, pre de una parte G. Lazaru prin deslegarea graiului romanescu d'in amortîre la care erá condamnatu de secoli, pre de alta parte Tudoru Vladimirescu, prin vigorea ce cu braciulu seu dede mulului nationale, care asicurá poporului romanu dreptulu

*) Vedi Nrii 112, 113 si 114 ai „Fed."

locuí in casele cele mai de josu, altii tocmai in satele vecine, — sioselele sunt preste mesura rele ; post'a o aduce una teléga, de telegrafu nece vorba, apoi de a numí acestu satu locu emporiu, nece cà e ertatu — si totu-sì acesti domni magiari pierdu timpulu cu representatiuni, deputatiuni si câte tote alte midiloce, numai sè pota esoperá unu tribunalu pentru acestu satu miserabilu.

Ni vine bine a-minte, candu in anii 1856—1858 fiindu in relatiuni mai de-aprope cu unu husardu de a lui Bach, ni amintise de D.-St.-Martinu si Borgoprundu ; totu-odata spunendu-ni cà acestea doue locuri sunt pentru fetiorii lui Bach ce'a ce este Siberi'a pentru supusii tiarulu muscalescu, ambe fiindu pre atunci botesate de „Amts-Sitz für die Straf-Compagnie."

Ni radicàmu dara vocea d'in nou in contr'a acestoru pasi egoisti facuti mai cu sema de posesorii acestei Siberie, si mai spunendu inca odata, cà locurile de emporiu si cu scolele necessarie pentru intreg'a poporatiune a comitatului sunt Tergulu-Muresiului, Sighisior'a, Mediasiulu si Blasiulu : infiintiarea unui tribunalu si a unei scole projectata de magiarii acestui comitatu in satulu Sanu-Martinu ar' fi nu numai superflua, ci si daunatiosa pentru intreg'a poporatiune a comitatului.

Denumirile presiedintiloru si a procuroriloru la tribunalele de nou infiintiande, au causatu in tota Romanimea d'in tienutulu Ternaveloru una indignatiune ne-spusa ; asceptàmu denumirile judiloru si a personalului ausiliariu si de manipulatiune, si daca dlu ministru alu justitîei va respectá si acì numai asiè legea adusa de d'insulu, atunci ni vomu face observatiunile si la acestu objectu ; totu odata in acelu casu vomu riscá câte-va cuvinte si clacasilorude la Brasiovu, precum si de nou infiintiatului diurnalu romano-magiaro-guvernamentalu „Patri'a."

Doui preuti.

Tier'a Oasiului (comit. Satumare), 24. noemv. 1871.

Trei comune a Tierei Oasiului, anume : Camerdian'a, Têrsioltiu si Bicsadu, cu 4,000 suflete, d'in gratî'a stapaniloru magiari, pentru Comitetulu centralu potu alege 3, dî trei membri.

De-sî legea de insi-si stapanii croita prescrie, cá diu'a alegerei sè se publice cellu putienu cu 10. dîlle innainte, totu-si stapaniloru li placù numai in presér'a alegerei, cu adausu inse, cà candidatii sunt : Nagy Imre „szolgabiró, notariulu Cupa Sándor si exnotariulu Lánczky Alajos.

Vedi bine, aceste tóte se facura pentru cá preotii sè nu aiba neci tempu, neci ocasiune a-si bate capulu cu consultàri séu altu feliu de desceptàri ; — se insielara inse, cà-ci, ce nu potura sè faca casa, facura caletorindu in fruntea poporului càtra Camerdian'a, loculu alegerei ; in câtu pre candu se unira comunele, in loculu canditatiloru recomendati si impusi, candidara in unanimitate pre trei preuti.

Atunci sè fiti vediutu cum sioptiá unulu cu altulu, cum trageau d'in ochi, clatináu d'in capu, ciuliau d'in urechi si sariau — de-sî tin'a erá preste genunchi — cá lupii in stane, cá sè descarce siedulele gatite pentru bietii votisatori ; atunci sè fiti audîtu cum argumentau fratii magiari — pardonu — stapanii nostri, cà popii sunt nesatîosi, revnitori de averi, dorescu a introduce comasatiunea, a urcá stolele, lecticalulu, etc. si ati fi esperiatu, cum trei magiari intru unu districtu curatu romanu indrasnescu a folosi tóte apucaturele marsiave, nu se afiescu de câte tote numai cá se pota suge si de acum inainte dupa placu sangele bietului poporu, si pentru cá sè mistifice opiniunea publica intru acolo : cà dînsii, si nu preotii posiedu increderea poporului romanu ? ! — Pàna candu o Dómne ? séu dora lipsescu tunetele ? !

Asta-data inse se insielara amaru, cà-ci la 6 ore sér'a, cá alesii poporului esîra d'in urna cei trei preoti, OO. DD. Daniilu Napoianu, paroculu Bicsadului cu 101, Ioanu Darabantu, par. Têrsioltului cu 90. Mihaiu Demeteru paroculu Camerdianei cu 84 voturi.

Éra fratii magiari cu budiele imflate, de-sî torná ploi'a in noptea cea mai intunecosa, se trasera càtra Remetea, unde 6 comune voru alege 2 membri, a-si probà norocului — Vederemo. — Aiba norocu cá la noi !

Unu nume fàra nume.

Romani'a.

Senatulu Romaniei.

Siedinti'a de la 3. noemvre, 1871.

Presiedinti'a dlui Dem. Ghica.

Dupa citirea ordinei dîlei, Ministrulu de esterne aréta, cà e gat'a a respunde interpelatiuniloru d-lui Ionu Desliu.

D. I. Desliu, luandu cuventulu, si-desvolta interpelarea dsale in privinti'a situatiunei tierei facia cu presintele si viitoriulu ei. D-sa e convinsu, cà actualii dd. ministri lu voru ertá, daca in sîrulu fapteloru va fi putienu indulginte : tiene a spune adeverulu fàra pasiune, fàra interesu propriu. Lu preocupa numai interesele Romaniei, care, de la unu timpu incoce, a fostu atâtu de aduncu isbita. Roga dar' pre Senatu a se grabí sè iée una solutiune iute si energica, care sè scape situatiunea tierei, atâtu de compromisa. E de detori'a nostra — dîce dsa — a redá viitorului Romani'a cum amu primitu-o de la stramosi. Intrandu in fondulu interpellàrii, d-lu I. Desliu areta cà una tiera organisata, una tiera cu regime constitutionale sinceru nu pote fi impedecata in prosperitatea ei : doveda e Belgi'a. Candu inse una potere esecutiva devieza de pre calea cea drepta, tote celealte i urméza : consecinti'a inevitabile este desconsiderarea regimelui si suferinti'a poporatiunii. Daca regimele constitutionale e bunu in man'a unoru omeni sinceri, e cu atâtu mai periculosu in man'a unoru omeni, caroru-a li lipsesce anim'a, consciinti'a, sentiulu nationale si cari, intr'adinsu, voru sè compromita tier'a. Eta situatiunea Romaniei, creata pre de una parte de noi, cu concursulu poterii legiuitorie, alu adunàriloru, cari de multe ori n'au fostu vointi'a sincera a natiunii, ci resultatulu falsitàtii, fructulu bandeloru electorale. Romani'a s'a aruncatu cu multa incredere in bratiele regimelui constitutionale, sperandu cà legile voru inlocuí arbitrariulu, cà ele voru goní despotismulu. Ne amu insielatu : omeni de la guvernu au frustratu aceste sperantie, au readusu trecutulu cu tote nenorocirile lui. Voda Cuza se convinsese cà cu omenii nostri de statu pote guverná, si in modu lasiu, si in modu despoticu, si in modu constitutionale. I-a fostu destulu sè doresca curtesanie si una multîme de lingusîtori, goniti d'in partite, l'au impresuratu si i-au servitu cá instruminte servile spre a loví pre toti in tote pàrtile. Devenindu nesce mici despoti, drept'a calificá pre cei d'in stang'a parveniti, stang'a i numiá pre cei d'in drépta ciocoi noui. — Scimu restulu. Curse sangele la Craiov'a, se deschisera morminte in altu orasiu. Unii d'in ministri demisionara, altii remasera sè ingrope mortii. Cameria protestà, inse nu li potù face nimicu d'in lips'a unei legi speciale. Guvernulu erá presidatu d'amiculu lui Voda, d. Manolache Costache lepurénu ; erá ministru de interne d. Costa-Foru de adi, si d. generalu Florescu la resbelu. Cuza se aruncà in despotismu, dupa ce perduse simpatîele micei Romanie. Barbu Catargiu, sub care se facù unirea definitiva, si-perdù capulu. Cuza, isolatu, chiama pre d. Cogalniceanu, omulu situatiunii, sub care se facura trei acte neuitate. Dupa acestu-a venì ministeriulu d-lui C. Bosianu ; cadiù si elu victim'a camerilei Palatului. Cuza, desperatu, chiamà pre d. N. Cretiulescu, care facù cá camaril'a palatului sè-si perda influinti'a. Curtesanii incepura a discreditá, a calomniá cá toti paraponisitii. Cu asemesea curtesani a cadiutu regin'a Elisabeta si Napoleonu III. Cu tote astea Cuza Voda devenì unu Sardanapulu. Totu nu siuità inse juramentulu ; tienù sè aduca unu domnu strainu. Partitele ce i pregateáu caderea primira pre curtesani, si la 11 Fevruariu se pronuncia destronarea. Voda Cuza nu simai vede pre amici : vede ruina, discreditu in financie, in guvernu, blasteme si ura. Cu tote astea lasase doue lucruri memorabile. Una armata disciplinata — de-sî cu una detoria de 40,000,000 lei vechi — si una politica nationale, care tineá susu, demnu, respectatu, drapelulu Romaniei. La 1866 ni zimbesce una era noua. Toti acei-a d'intre Romani, car aveau gargauni de Domnìa, facura cá tîganulu care, candu i cadiù caciul'a in garla, dîse : du-te, cà-ci totu erá sè te dau eu de pomana ! Voda Carolu vine ; intrunesce in plebiscitu maioritateatierei, maioritatea constituantei. Ce de bucuria pre de una parte, ce de intristare pre d'alt'a, ce de lacrime de crocodilu — cà-ci crocodilulu si-plange victim'a dupa ce a ucisu-o Unu singuru Romanu, d. Tellu, se sdrobiá si dîceá in salele particulare ale camerei : — „me spalu pre màni cá Pilatu pentru Christosu ! Ati calçatu traditiunea pentru domnì'a romana ; mi-e téma cà vomu patî cá cu Fanariotii !"

D. Desliu, areta apoi ur'a fostiloru ministri ai lui Voda Cuza càtra M. S. Carolu sub care erau esilati, cá sp esemplu d. N. Cretiulescu, si reflectéza cà timpulu adu multe : ei adi mai toti sunt consiliarii lui. Gargaunii in incepura sub regimele locutenintiei si se facu agitàri cu d. Lascaru Catargiu se siliá sè fia energicu. Candu se afli cà Carolu Voda a sositu, intristarea cuprinse pre cei ce vreáu sè nu se mai gasésca Domnu. Veselìa 8 dîle : femei, betrani, juni, copile aruncau buchete, preste cari calcá Domnulu. Numai d-sa s'a intristatu, cà-ci vedeá unu Domnu cu intentiuni bune, care va fi victim'a omeniloru de statu cari compromisesera pre Cuza, cà va incape pre mànile pepinierìei de 7—8 omeni ce s'au impusu tierei, cari au facutu cá Cuza sè-si planga pecatele provocate de ei. Primulu ministeriu alu lui Voda Carolu fù alu d-lui Lascaru Catargiu : sub elu Domnulu jurà pre constitutiune si constituant'a se desparte. Dupa alu d-lui Catargiu, venì ministeriulu Ionu Ghica care se facù nemoritoru prin alegeri libere de modelu, care dobendì una epistola de la Domnu, cum aru trebuì sè fia date la tote guvernele bune. Constitutiunea inse se calca intruna parte, unu ministru rumpe unu mandatu judecatorescu : ministeriulu cade sub votulu de blamu alu camerei independinte.

Vine in 1868 la ministeriu idolulu democratîei, dlu Ionu. C. Bratianu, pre care pentru prim'a ora lu vediuse Domnitoriulu, cu care si-impartasîse bucuriele si intristarea. Prim'a-i lucrare fù d'a stabilí ordinea in tiera, ordinea turburata de nesupunerile tieraniloru. Acestu ministeriu facú legea militieloru, a drumuriloru de feru, a câiloru de co-

---

cetatianu In cerculu natiuniloru europene si lu puse pre calea progressului spre desvoltarea nationalitàtii sale.

De atunci romanulu, deschidiendu ochii mintii sale, venì in cunoscintia de sine, rivalisà de intrecere in cultur'a facultàtiloru, cu care natur'a l'a dotatu, si se facù demnu de a memorá cu gloria numele lui Georgiu Lazaru si Tudoru Vladimirescu, in suvenirea desmormentàrii limbei nationale si a descoperirei drepturiloru nostre stramosiesci.

De abié incepuse a resuflá natiunea de sub jugulu strainiloru, si éca cà invidi'a inimicului o persecutá de morte. Scol'a lui Lazaru devenì tînt'a goneloru lui, inimicii cautáu sè nabusiesca patrioticulu aventu ce natiunea siluase.

La incursiunea barbariloru in pamentulu romenescu, in urm'a evenimenteloru resbelice de la 1821, elevii lui Lazaru vediura cu dorere scol'a loru inchisa si pre invetiatoriulu loru alungatu de la altariulu templului ce elu desserviá pentru luminarea poporului romanu.

Mecenatii patrioti, cari patronau silintitle lui Lazaru in tendintiele sale pentru desvoltarea romanismului, pusera peptu de aperare. Dar' poterile lui Lazaru se slaibsera, greutatea sufferintleloru sale lu obosise, curagiulu seu slabise, si caracteriulu seu se intunecase ; cadiendu in fine in infirmitate, fù nevoitu, invetiatulu barbatu, a parasí Bucurescii. Candu se suì pre carulu ce aveá sè-lu transporte d'in curtea scolei St. Sava, cá sè-lu duca la parintii sei in Transilvani'a, Lazaru se radicà in piciore, si innaltiandu-si ochii la ceriu, facù in tacere cu braciele sale semnulu crucei, in cele patru pàrti ale orizontelui, apoi dede ordine carausiului de purcedere. Atunci prorupsera suspinele de dorere ale vechiloru sei elevi, ce venisera sè-lu petréca, éra cordialulu seu amicu Eliade esclamà doleanti'a d'in scriptura : „Intre ale sale au venitu si ai sei pre dinsulu nu l'au primitu."

Reintorsu in fine la satulu Avrigu, unde fusese nascutu, Lazaru duse cu sine dorulu de fericirea romaniloru, si mai vietiù câtu-va in suvenirea frumoseloru sale fapte nationale ; dar' sdrobitu in fine de restristea care i turburase destinulu, si-terminà vieti'a in braciele consangeniloru sei, la anulu 1823, in etate de 44 de ani.

Multi ani trecusera, si abié se mai poteá ceti inscriptiunea de pre crucea care se pusese pre mormentulu lui Lazaru, candu unulu d'in cei mai de meritu ai sei discipuli, Comitele Carólu Rosseti, care in caletoriele ce faceá de multi ani prin differite locuri in interesu igienicu, venindu si in statele Austriei, sentî impulsulu unei sacre detorie, d'a nu esî d'in statulu unde zaceá remasîtiele lui Lazaru, fàra a visitá loculu in care se aflàu ele depuse ; si la 42 de ani dupa repausarea lui Lazaru facù unu perigrinagiu anume pentru mormentulu fostului seu profesore la beseric'a romana de la Avrigu.

Acì demnulu discipulu, miscatu de gratitudine pentru luminele de cari se impartesîse in scol'a lui Lazaru, radica, in memori'a acelui geniu creatoriu, unu frumosu monumentu de marmura, pre care transcrise de pre cruce inscriptiunea epitafica, ce Lazaru insu-sî dictase, candu zaceá pre patulu de ultim'a dorere :

Vietiuitorule !
Stai pucinu si cetesce,
Apoi te gandesce
La trist'a omului sorte,
Nepregetatoria morte.
Ce esti asta-di eu am fostu,
Ast'a sè o scii de rostu.
Ce sum eu acum, vei fi,
Candu ceasulu ti-va venì.

In josulu acestoru linie a adausu gratulu seu scolariu urmatoriulu distichu :

„Precum Christosu pre Lazaru d'in morti a inviatu
Asiè tu Romanì'a d'in somnu ai desceptatu."

Totu-de-una-data luandu scire piosulu comite cà se aflau acì nepoti de frate ai lui Lazaru, cari erau doritori de invetiatura, dara nu aveáu medie sufficiente de a urmá la scola, si-intinse sentiemintele sale de gratitudine, si prin bine-faceri càtra consangenii ilustrului profesore, li acordà stipendie la duoi d'in nepotii lui Lazaru, d'in cari unulu asta-di se afla studiandu la Universitatea Vienei, éra altulu la unulu d'in Liceele Bucurescilor, cari porta memorabilulu nume alu scolei St. Sava, alu acelei brazde rodose ce G. Lazaru deschise romaniloru spre cultur'a si propagarea spiritului de nationalitate.

Voiu terminá acì, Domniloru, naratiunea ce am schitiatu despre scol'a lui Lazaru, incheiandu cu urarea : sè fia eternu memoratu numele nemuritoriului patriotu Georgiu Lazaru, cà d'in sementi'a ce a aruncatu ilustrulu acestu barbatu, a resaritu si a crescutu vigurosu arborele de vietia alu Romaniloru !

(Va urmá.)

municare, etc., si-avù si elu inse pecatulu seu: parol'a de onore in concesiunea Strousberg, disolverea senatului si facerea lucràriloru pregatitorie ale concesiunei Strousberg inainte de aprobarea concesiunei. Acestu ministeriu aveá una mare ideea nationale: marirea Romaniei prin incorporarea Transilvaniei. Intrigele incepura a ferbe, strainii intervinu poternicu, si d. I. Bratianu avù slabiciunea d'a demisiorá. — Vine ministeriulu Dem. Ghica. Sub elu se pune in lucrare concesiunea Strousberg, se falsifica obligatiunile, se prefacu, si agintele seu subscrie de statulu romanu cá girante in contr'a legii. Sub elu se numesce Ambron cá comisaru romanu, se sustragu, disparu. Sub acestu ministeriu M. S. Voda se casatoresce cu una Domna virtosa, cá tote Romanele. Romanii aru fi doritu cá nunt'a sè se faca in tiera, sè se bucure 8—10 dile la nunt'a domnésca, cá sub Alesandru celu bunu. Acést'a o detorimu totu ministeriului Dem. Ghica. Sub acestu guvernu bandele facura alegerile si administratiunea in tiera, mai reu de càtu in trecutu. In urm'a unei certe d'in bufetulu càmerei intre ministrii, acelu guvernu cade. — Vine alu d-lui Al. G. Golescu, unu mi-ministeriu-fictiune, care a facutu celu mai mare reu: sub elu Ambron, cu ducii si printii sei, dispune de statulu romanu! Ministeriulu cade. Una crisa lunga tiene agitatiunea in tiera. — Éta in fine unu altu ministeriu, alu d-lui Iepurénu, omulu trecutului, pronumitu de asta data capulu j u n e i d r e p t e, dîsu si alu closcei cu puii. Sub acestu ministeriu aparù scrisorea càtra Auerbach, sub elu se dîse cà tier'a nostra nu se pote guverná de càtu cu biciulu, sub elu se termina ruin'a Romaniei, sub elu domni'a bandeloru si dispretiu u in tote privintiele, in fine sub acestu ministeriu se facura tote câte le sciti. Cadiù sub votulu de blamu alu Camerei.

Va urmá).

VARIETATI.

*** (S o c i e t a t e r o m. d e n a v i g a t i u n e p r e D u n a r e.) Diuariulu „Wanderer" — carele antâiu publicase si scirea despre demissiunea ministeriului actuale allu Romaniei — ne suprinde cu placut'a scire electrica, d'in Bucurescí, 25. noemv. a. c., carea anuncia cà guvernulu, in siedinti'a d'in 24. noemv. ser'a a camerei repres., au substernutu proiectulu de lege pentru infiintiarea unei societati rom. de navigatiune cu vapore pre Dunare.

Domne! de candu ar' fi trebuitu sè se infiintiedie! Dar' bine este si acum numai sè grabesca si camer'a a votà si guvernulu a infiintiá cá astfelu sè se paralisedie actiunea strainiloru, cari sciu esploatá biet'a Romania, ca si candu ea ar' fi pamentulu nimenui.

*** (U r c a r e a c r u c e r i l o r u d e c h i r i a!) Chiri'a (arind'a) caseloru iu Vienn'a se urca la una summa enorme, asiè cu inchiaiarea patrariului d'in noemvre an. 1871. chiri'a caseloru face 36,136,970 fl. v. a. adeca cu aprope 3 milione fl. mai multu decâtu in 1870 si cu aprope 6 millione fl. mai multu decâtu in an. 1868. — Proprietarii caseloru platescu ca censu de chiria 1 banu (cruceriu) de la câte 1 fl. — Spre acoperirea deficitului de 1,300,180 fl. ce se ivesce pre an. 1871. in bugetulu capitalei imperiului, comissiunea de lustratiune propusé intr'altele a se urcá censulu de chiria cu $^1/_2$ de cruceriu, adeca la $1^1/_2$ cr. de la unu florintu, ceea ce face summuliti'a de 542,053 fl. pre annu, — va sè dica, aprope diumetate d'in deficitu.

*** (S e n t i e m i n t e p a t r i o t i c e.) Unu oficeru francesu se dusese sè petreca câte-va dile la Metz, in famili'a sa. Se pregateá sè se intórca la regimentulu seu si si-luà biletu la cass'a garei. La spatele lui se afiá o sermana familia de tierani, compusa dintr'unu tata, o mama si trei copii mititei. Tatalu priveá oficerialu cu unu aeru sfiiciosu si pareá cà esitéza de a-i vorbí. De odata facundu-si curagiu: — Domnule, dîse elu, sunteti francesu, si ve duceti in Parisu? Daca asi indrasní, v'asi cere unu servitiu. Ce serviciu, amice, respunse oficeriulu cu unu tonu bine-voitoriu. Mergu si eu la Parisu, reluà omulu nostru indrasnel'a, si am preá putieni bani. Copii mai mici de optu ani nu platescu loculu, dara se tienu pre genuchi. Femeea mea va luá fetiti'a, eu unulu d'in baeti; sunteti si d-vóstra asiè de bunu pentru a luá pre celu mai micu? — Bucurosu, amice, respnnse oficeriulu suridiendu, serviciulu este usioru; credeam cà mi-ceri ce-va mai multu. Tieranulu multiamì. Se urcara in drumulu de feru; oficeriulu, care aveá biletu de antâi'a classa, intrà fàra a dîce nimicu intr'unu vagonu de a trei'a. Sosira laPagny-sur-Mosele, care este asta-di cea d'in urma statiune francesa, si schimbara trenulu. Pre drumu incepura sè converseze: Ce o sè faci in Parisu? intrebà oficeriulu. Dieu, domnule, nu scimu nimicu; ni parasimu tiér'a pentru cà nu voimu a fi Prusieni; odata acolo, Dumnedieu va grigí de noi. Casuti'a nóstra a fostu distrusa la 18. Augustu de obusuri, campulu nostru devastatu, l'am vendutu cum amu potutu, mi-am luatu cu mine femeea si copiii si nici o data nu me voiu reintórce in tier'a mea pre càta vrme nemtii voru fi acolo. Dara cu tóte astea am audîtu dîcundu-se, cà Lorenii cari au suferitu d'in resbelu voru fi despagubiti. De ce n'ati acceptatu? Bani Prusienesci? nici odata domnule; mi-ar' fi arsu degetele. Inse ce o sè faceti in Parisu, unde nu cunosceti pre nimene, si fàra bani? Me ierta, am inca 45 franci, multiamita obligentiei d-v. Me voiu incercá sè intru unu gradinaru: si apoi, mi-place mai bine sè moru de fóme acolo, de càtu sè traescu bine in Prusi'a. Gandesce-te, domnule, daca n'asi fi emigratu, copiii mei aru fi potutu devení soldati nemti si s'aru fi luptatu contr'a Franciei. Ce rusine! Oficeriulu miscatu nu mai gasì nimicu sè respunda acestui bravu; numai coborendu la Parisu, i puse in mana doue mici bilete de banca, cari fure primite cu recunosciintia. „De-sì pentru prim'a óra in vieti'a mea am voiagiatu in a trei'a classa, nici odata, dicea oficerialu càtra person'a de la care am aflatu acésta anecdota, nu am facutu unu voiagiu asiè de placutu".

„Press'a."

*** (C i n c i m i l l i a r d e p r i s e d e t a b a c u.) „Nu poftesci a luá una prisa de tabacu, domnule professoru?" intrebà unu comerciante betranu pre unu musteriu alu seu. „Mi-voiu luá libertatea, domnulu meu. Ddieu sè ti-o resplatesca de cinci milliarde de ori!" respunse profecsorulu. Càtu sè faca ore acést'a? intrebà speculantulu. Spre a satisface curiositàtii improvisara indata unu calculu, alu carui resultatu fù 10,000 centenarie. Cantitatea erá cam mare si asiè dede ansa a dubitá despre esactitatea calculului. Se chiamà dar' intru ajutoriu apotecariulu, care fù insarcinatu cá cu ajutoriulu mesureloru sale fine sè scota adeverulu la lumina. In ser'a dilei urmatorie, farmacieriulu se infacisià cu resultatulu aflatu si reportà: Siese prise de tabacu dau greutatea unui granu, deci 5 milliarde de prise facu $16{,}666^2/_3$ centenarie. —

*** (P r i n c i p e s s e l e e u r o p e n e.) Unu diurnalu anglesu raporteza, cà intre principsasele europene imperates'a Russiei si princípess'a Friderícu Carolu sunt pictoressele cele mai bune, princípess'a de Wales pianist'a cea mai buna, regin'a Hollandei este cea mai buna versificatoria (poeta) si scrietoria, imperatesa Germaniei cea mai petrecatoria, imperates'a Austriei cea mai frumosa, ér' regin'a Danimarcei este cea mai am blata si mai priceputa la economìa.

*** (D e l a O r a d e a - M a r e p r i m i m u s c i r e a), cà comitetulu centrale alu Reuniunii Romaniloru d'in comitatulu Bihorului a candidatu pre dlu I u s t i n u P o p f i u de deputatu dietale pentru cerculu vacantu alu Margitei, unde alegerea se va intemplá in 11 dec. st. n. Diuariulu „Pester Lloyd" observa, cà dlu I. Popfiu apartiene partitei deachiste; dumnea-sa inse a dechiaratu in siedinti'a comitetului centrale, cà e solidariu cu partit'a romana natiunala d'in diet'a pestana. Pre bas'a acestei dechiaratiuni a dsale i uràmu reusita.

*** (A d e v e r a t'a s e n t i n t i a d e m o r t e a d o m n u l u i n o s t r u I s u s u C r i s t o s u.) Mai multe diuarie publicara de curundu testulu originale alu pretinsului ordinu de esecutare pentru restignirea lui Isusu Cristosu, care documentu interessantu s'a nimicitu, precum se afirma, cu ocasiunea arderei palatiului arci-episcopescu d'in Bourges. Diuariulu „Vstd. Ztg" publica de una parte testulu adeveratei sentintie, éra de alta parte constata, cà originalulu, care contiene sentinti'a condamnatoria, esiste inca. Sentinti'a pronunciata de Pilatu d'in Pontu, guvernatorele Galileei-inferiorie, cá Isusu d'in Nazaretu sè mora res ignitu pre cruce, suna d'in cuventu in cuventu: „In anulu 17. alu domnirii imperatului Tiberiu si in diu'a 25. a lunei lui Marte, candu in cetatea cea santa Ierusalimu erau sacerdoti ai poporului lui dumnedieu Anna in Caiafa, Pilatu d'in Pontu, guvernatorele Galileei-inferiorie, siediendu pre scaunulu presidialu alu pretorelui, condamna: pre Isusu d'in Nazaretu sè mora pre cruce intre duoi talhari mari, cunoscuti prè-bine poporului, dîcundu cà: 1. Isusu e unu seducatoriu. 2. Elu e unu agitatoru. 3. Elu e unu inimicu alu legii. 4 Elu se numesce falsu fiulu lui dumnedieu. 5. Elu se numesce falsu rege d'in Israilu. 6. Elu a mersu in templu fiindu insocitu de una multime de omeni, cari portáu in mana stalparie. — Pilatu d'in Pontu demanda primului centurionu, Quirilu Corneliu, cá sè duca pre Isusu d.in Nazaretu la loculu perdiàrii. Elu (Pilatu) opresce pre vericine, seracu séu avutu, d'a impedecá mortea lui Isusu. Martorii, cari au subscrisu sentinti'a contr'a lui Isusu, sunt: 1. Danielu Robanì, fariseu; 2. Ioanu Zorobatel; 3. Rafailu Robanì; 4. Capetu, barbatu de statu. — In fine se dîce: Isusu vá esí d'in cetatea Ierusalimu prin port'a Struenea." — Acésta sentintia e taiata in una lespede de marmore albu; la margine stau urmatoriele cuvinte: „Una asemenea lespede s'a tramisu fiesce-carei semintie de poporu." Lespedea, carea contiene sentinti'a, fù descoperita in unu vasu vechiu de marmore albu de comissarii de arte, cari se aflau in suit'a armatei francese, cu ocasiunea desgropàriloru facute in cetatea Aquila, regatulu Neapolei. Vasulu se afla in capell'a Caserta d'in Neapolea. Originalulu sentintiei e in limb'a jidovesca, éra mai tardiu s'a tradusu in limb'a francesa de membrii comissiunii de arte. Dlu Denon lasà sè se faca una lespede totu d'in marmore, in care taià apoi sentinti'a. Cu ocasiunea venderii cabinetului seu e afù cumperata de lordulu Howard cu 2890 franci.

*** (N e c r o l o g u.) Familiele Popoviciu si Panaiotu anuncia cu anim'a sfasiata de dorere trist'a si repentin'a perdere a prè-bunului si amatului loru unchiu I o v a P o p o v i c i u, Cavaleru alu ordului papale Santu Gregoriu, antiste alu gremiului comerciale d'in Lugosiu, membru mai multoru societati romane, proprietariu si negotitoriu s. c. l., care a reposatu in Domnulu in 27. Noemvre 1871 la 7 ore dimineti'a in anulu alu 77-lea alu vietiei sale pline de activitate si binefaceri. Fia-i tierin'a usiora si memori'a eterna!

Sciri electrice.

V i e n'a, 28 noemvre. Se vorbesce, cà guvernulu are de cugetu sè aplice legea de alegere necessaria, cá adeca, la casu candu vre unu deputatu alesu prin alegere directa n'ar voií sè intre in camer'a deputatiloru, sè se substitua prin acelu-a, carea primitu cele mai multe voturi dupa elu.— Diuariului „Wanderer" i se raporteza d'in Bucuresci, cà cabinetulu de Vien'a ar' fi dechiaratu prin una nota, cà deca nu se va mediulocí una impacatiune in cestiunea càlii ferate romane, Europ'a va luá ins'a-si afacerea in mani. Aici domnesce mare irritatiune; se facu incercàri d'a se aduná in cluburi. Senatulu nu cede nimicu.

V i e n'a, 28 noemvre. Unu telegramu d'in Rom'a alu diuariului „Presse" comunica, cà pap'a a primitu in audientia pre episcopulu Strossmayer. — Schuselka este bolnavu de versatu.

B u c u r e s c i, 28. noemv. Camer'a a trecutu in sessiune ordinaria; biuroulu de pàna acum s'a realesu, ceea ce involve unu votu de incredere pentru ministeriu.

R o m'a, 28. noemvre. In Vaticanu domnesce mare irritatiune. Regele Italiei a intrebatu nemediulocitu pre pap'a, daca santí'a va voiesce si candu voiesce a-lu primí. Pap'a nu este neaplecatu a primí pre rege, inse cei d'in giurulu seu se opunu.

V i e n'a, 29. noemvre. Diuariulu „Wiener Abendpost" anuncia, cà baronulu Koller este numitu si de comandante generalu alu truppeloru d'in Boemi'a; prin urmare, elu concentreza in person'a sa auctoritatea suprema civila si militaria pentru administratiune in Boemi'a.

P r a g'a, 29. noemvre. Locutienenti'a de aici a esmissu unu circulariu càtra prefectii cercuali, prin care i proveca a veghiá a supr'a respandirei acelei publicatiuni agitatorie a rescriptului de la 14. septemvre, carea a aparutu la Strejjovski, si incâtu va fi cu potintia sè o suprime.

N e o p l a n t'a, 29 noemvre. „Srbski Narod" dîce, cà Serbi'a va cascigá Bosni'a si Ertiegovin'a in acelu-a-si modu, in care a cascigatu si fortaretiele.

P a r i s u, 29. noemvre. In tempulu d'in urmà se latí de nou faim'a, cà adunarii natiunale i s'ar' fi reservatu dreptulu, d'a decide despre sortea comunistiloru condamnati la morte.

C e r n a u t i, 30. noemvre. Consiliulu comunalu a decisu a tramite imperatului una adressa de multiumita pentru conchiamarea noului ministeriu.

B r u s s e l'a. 30. noemvre. Cetatea este de nou irritata; au sositu mai multe deputatiuni d'in provincia cu stindarde. Guvernulu intaresce in continuu garnison'a de aici. Patru batterìe stau gat'a in apropiarea cetàtii. — Thonissen acceptà, ce e dreptu, ordenulu, d'a formá, cabinetulu, dar' nici unu membru alu dreptei nu voiesce sè primesca vre-unu portfoiu.

Burs'a de Vien'a de la 29. noemvre, 1871.

5% metall.	58.20	Londra	116.29
Imprum. nat.	67.85	Argintu	116.—
Sorti d'in 1860	101.60	Galbenu	5.55
Act. de banca	814.—	Napoleond'or	9.28
Act. inst. cred.	316.60		

Propriet., edit. si red. respundiet.: **ALES. ROMANU.**

S'a tiparitu in Pest'a 1871. prin Victoru H o r n y á n s z k y Strad'a Idoliloru Nr. 20.